

<https://doi.org/10.70728/a.series.ijt.v08.i06.037>

MUSTAQILLIK YILLARIDA O‘ZBEKISTONNING IQTISODIY RIVOJLANISHI: ZIDDIYAT VA MUAMMOLAR

Musurmonova Mohlaroyim Boyxuroz qizi

Oriental Universiteti 2-kurs magistranti

959722102

Ilmiy rahbari: Akboyeva Z.D

*Oriental universiteti ijtimoiy - gumanitar fanlar dotsenti,
tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori*

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasining mustaqillik yillaridagi iqtisodiy rivojlanish jarayonlari, amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlar, ularning natijalari hamda yuzaga kelgan ziddiyat va muammolar tahlil qilinadi. Shuningdek, iqtisodiyotning modernizatsiyasi, bozor iqtisodiyotiga o‘tish bosqichlari, investitsion muhit va bandlik masalalari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: Mustaqillik, iqtisodiy rivojlanish, bozor iqtisodiyoti, islohotlar, investitsiyalar, xususiylashtirish, bandlik, modernizatsiya, iqtisodiy o'sish, muammolar.

Kirish. 1991-yilda O‘zbekiston davlat mustaqilligiga erishgach, mamlakat oldida yangi iqtisodiy tizimni shakllantirish vazifasi turdi. Sobiq ittifoq davrida markazlashgan reja iqtisodiyotiga asoslangan xo‘jalik tizimi bozor munosabatlariga mos kelmas edi. Shu sababli mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab iqtisodiyotni tubdan isloh qilish, mulkchilik munosabatlarini o‘zgartirish va milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta‘minlashga qaratilgan siyosat olib borildi.

Asosiy qism

Mustaqillik yillarida iqtisodiy rivojlanishning asosiy yo‘nalishlari

Mustaqillikning dastlabki bosqichida O‘zbekistonda iqtisodiy islohotlar bosqichma-bosqich amalga oshirildi. Davlat tomonidan ishlab chiqilgan “o‘zbek modeli” iqtisodiy taraqqiyotning asosiy strategiyasi sifatida xizmat qildi. Ushbu model iqtisodiyotda davlatning muhim rolini saqlab qolgan holda bozor munosabatlarini rivojlantirishga qaratildi.

1994-yilda milliy valyuta — so‘m muomalaga kiritilishi mamlakat iqtisodiy mustaqilligini mustahkamlashda muhim qadam bo‘ldi. Keyingi yillarda sanoatni rivojlantirish, qishloq

xo‘jaligini isloh qilish va eksport salohiyatini oshirish bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirildi.

Sanoatda avtomobilsozlik, neft-gaz, to‘qimachilik va qurilish materiallari ishlab chiqarish tarmoqlari rivojlantirildi. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali yangi korxonalar tashkil etildi va zamonaviy texnologiyalar joriy qilindi. [1; 33-b]

Iqtisodiy rivojlanishdagi yutuqlar

Mustaqillik yillarida mamlakat yalpi ichki mahsuloti hajmi sezilarli darajada oshdi. Transport va kommunikatsiya infratuzilmasi yangilandi, yangi avtomobil va temir yo‘llar qurildi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash natijasida iqtisodiyotda nodavlat sektorining ulushi ortdi.

So‘nggi yillarda raqamli iqtisodiyot, elektron tijorat va axborot texnologiyalari sohalariga katta e‘tibor qaratildi. Tashqi iqtisodiy aloqalar kengaydi, eksport tarkibi diversifikatsiya qilina boshladi. Barchamizga ma‘lumki, 1990-yillarning boshlarida mustaqillikka erishgan ayrim davlatlarda eski tuzumni rad etib, uni buzib, demokratik jamiyat va bozor munosabatlari dasturini e‘lon qilib, birdaniga demokratik davlat quramiz, birpasda rivojlangan mamlakatlar darajasiga erishamiz, deb jar solgan edilar. O‘sha paytdayoq O‘zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti bunday shovshuvlarga xomxayol, quruq gap deb baho bergan edi, amalda ham shunday bo‘lib chiqdi. Islom Karimov mustaqillikning dastlabki yillaridayoq eski tuzum o‘z o‘rnini osonlikcha bermasligini, uning zaharli mafkurasi odamlar ongini tez va yengil o‘z iskanjasidan chiqarmasligini ta’kidlagan edi. Eng muhimi, yangi ijtimoiy munosabatlarning zarur asosini, zaminini, poydevorini qurib olish uchun ma‘lum vaqt, jamiyatni isloh qilish va yangilash jarayonini boshqaradigan va ta‘minlaydigan, yangicha fikrlaydigan odamlarni tayyorlash-tarbiyalash kerak edi. O‘zbekiston mustaqillik yillarida iqtisodiy islohotlarning yangi bosqichiga qadam qo‘ydi va bozor iqtisodiyotiga o‘tish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshirildi. Xususiy sektorni rivojlantirish va davlat mulkini xususiylashtirish O‘zbekiston iqtisodiy islohotlarining asosiy yo‘nalishlaridan biri bo‘ldi. Bozor iqtisodiyotiga o‘tish jarayonida investitsiya muhitini yaxshilash va xorijiy kapitalni jalb qilishga alohida e‘tibor qaratildi. Sanoatni modernizatsiya qilish va ishlab chiqarish hajmini oshirish iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Milliy valyutaning erkin konvertatsiyasi va bank tizimidagi islohotlar tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishiga xizmat qildi. Soliq islohotlari natijasida biznes yuritish sharoitlari yaxshilanib, tadbirkorlik subyektlari uchun yangi imkoniyatlar yaratildi. O‘zbekiston qishloq xo‘jaligida paxta monopoliyasidan voz kechib, meva-sabzavot eksportini kengaytirish strategiyasini qabul qildi.

Iqtisodiy rivojlanishdagi ziddiyat va muammolar

Shu bilan birga, iqtisodiy taraqqiyot jarayonida bir qator ziddiyat va muammolar ham yuzaga keldi.

Birinchidan, bozor iqtisodiyotiga o‘tishning dastlabki bosqichida inflyatsiya darajasining yuqoriligi va ishlab chiqarish hajmining qisqarishi aholi turmush darajasiga salbiy ta’sir ko‘rsatdi.

Ikkinchidan, iqtisodiyotning ayrim tarmoqlarida davlat ulushining yuqoriligi raqobat muhitining to‘liq shakllanishiga to‘sqinlik qildi. Bu esa xususiy sektor rivojlanish sur‘atlariga ta’sir ko‘rsatdi.

Uchinchidan, ishsizlik va mehnat migratsiyasi muammolari uzoq yillar davomida dolzarb bo‘lib qoldi. Aholi sonining tez o‘sishi yangi ish o‘rinlarini yaratishga bo‘lgan ehtiyojni kuchaytirdi.

To‘rtinchidan, hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy rivojlanish darajasidagi tafovutlar saqlanib qoldi. Ayrim viloyatlarda sanoat va xizmatlar sohasi rivojlangan bo‘lsa, boshqa hududlarda iqtisodiy faollik nisbatan past bo‘ldi.

Beshinchidan, ekologik muammolar, xususan, Orol dengizi fojiasi iqtisodiyot va aholi salomatligiga jiddiy ta’sir ko‘rsatdi. Suv resurslaridan oqilona foydalanish masalasi ham muhim vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda. [2;43-b]

Zamonaviy bosqichdagi islohotlar

2017-yildan boshlab iqtisodiyotni liberallashtirish, valyuta bozorini erkinlashtirish, investitsion muhitni yaxshilash va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Natijada xorijiy investitsiyalar hajmi ortib, biznes yuritish sharoitlari yaxshilanmoqda.

Shuningdek, sanoatni modernizatsiya qilish, yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish va raqamlashtirish jarayonlari mamlakat iqtisodiy rivojlanishining yangi bosqichini boshlab berdi. Mustaqillik yillarida O‘zbekiston jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuv jarayonini bosqichma-bosqich amalga oshirdi. Mamlakat ko‘plab davlatlar va xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik aloqalarini yo‘lga qo‘ydi. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish maqsadida qulay huquqiy va iqtisodiy sharoitlar yaratildi. Natijada energetika, neft-gaz, to‘qimachilik, qurilish materiallari ishlab chiqarish va telekommunikatsiya sohalarida yirik investitsiya loyihalari amalga oshirildi.

Qishloq xo‘jaligidagi islohotlar va ularning natijalari

O‘zbekiston iqtisodiyotida qishloq xo‘jaligi muhim o‘rin tutadi. Mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab agrar sohada keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi. Shirkat va davlat xo‘jaliklari o‘rnida fermer xo‘jaliklari tashkil etildi. G‘alla mustaqilligiga erishish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi.

Mazkur islohotlar oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlashga xizmat qilgan bo‘lsa-da, suv tanqisligi, yer unumdorligining pasayishi va qishloq infratuzilmasidagi ayrim kamchiliklar agrar tarmoq rivojlanishida muammolarni yuzaga keltirdi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi

Mustaqillik davrida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotning muhim harakatlantiruvchi kuchiga aylandi. Davlat tomonidan tadbirkorlik subyektlariga soliq imtiyozlari berildi, kreditlash tizimi kengaytirildi va biznes yuritish tartiblari soddalashtirildi.

Natijada minglab yangi korxonalar tashkil etildi, xizmat ko‘rsatish sohasi kengaydi va aholi bandligini ta‘minlash imkoniyatlari ortdi. Shunga qaramay, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarining cheklanganligi, ayrim hududlarda infratuzilmaning yetarli rivojlanmagani va malakali kadrlar yetishmasligi tadbirkorlik faoliyatiga ta‘sir etuvchi omillar bo‘lib qolmoqda.

Ijtimoiy soha va aholi turmush darajasi

Iqtisodiy rivojlanish jarayonida aholi farovonligini oshirish masalasiga ham katta e‘tibor qaratildi. Ta‘lim, sog‘liqni saqlash, uy-joy qurilishi va ijtimoiy himoya tizimini rivojlantirish bo‘yicha davlat dasturlari amalga oshirildi. O‘rtacha ish haqi va aholi daromadlari o‘sib bordi.

Biroq inflyatsiya jarayonlari, ayrim hududlarda daromadlar tafovutining saqlanib qolishi hamda kambag‘allik darajasini qisqartirish zarurati ijtimoiy-iqtisodiy siyosatning muhim vazifalaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Raqamli iqtisodiyot va innovatsion rivojlanish

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Davlat xizmatlarini elektron shaklga o‘tkazish, elektron tijoratni rivojlantirish va axborot texnologiyalari sohasini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha qator dasturlar amalga oshirilmoqda. [3;89-b]

Raqamlashtirish iqtisodiy samaradorlikni oshirish, korrupsiyani kamaytirish va boshqaruv tizimini takomillashtirish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, internet infratuzilmasini yanada rivojlantirish, axborot xavfsizligini ta‘minlash va malakali IT mutaxassislarini tayyorlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mustaqillikning dastlabki yillarida O‘zbekiston iqtisodiyoti jiddiy sinovlarga duch keldi. Sobiq ittifoq davrida shakllangan xo‘jalik aloqalarining uzilishi ishlab chiqarish hajmining pasayishiga, korxonalarning faoliyatida qiyinchiliklar yuzaga kelishiga sabab bo‘ldi. Mamlakat iqtisodiyotini yangi sharoitlarga moslashtirish, bozor munosabatlarini joriy etish va milliy iqtisodiy manfaatlarni himoya qilish zarurati paydo bo‘ldi. Shu maqsadda iqtisodiyotni erkinlashtirish, mulkchilik shakllarini diversifikatsiya qilish va xususiy sektorni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar amalga oshirildi.

Iqtisodiy islohotlarning muhim yo‘nalishlaridan biri davlat mulkini xususiylashtirish bo‘ldi. Xususiylashtirish natijasida ko‘plab korxonalar nodavlat sektori tasarrufiga o‘tdi va bozor iqtisodiyoti institutlari shakllana boshladi. Bu jarayon iqtisodiy faollikning oshishiga xizmat qilgan bo‘lsa-da, ayrim korxonalarning raqobat sharoitiga moslasha olmasligi ishlab chiqarish samaradorligining pasayishiga olib keldi. Shuningdek, ayrim sohalarda monopoliyalarning saqlanib qolishi bozor mexanizmlarining to‘liq ishlashiga to‘sqinlik qildi.

Iqtisodiy islohotlarning dastlabki bosqichidayoq “Respublika ko‘chmas mulk birjasi”, “Tovar xom ashyo birjasi”, “Toshkent fond birjasi” tashkil etildi. Bu tarmoq yanada rivojlantirildi. 1991-2000-yillarda xo‘jalik yurituvchi sub’yektlar uchun xizmat qiluvchi 58 ta tovarlar va xom ashyo birjalari, 24 ta biznes inkubator, 496 ta auditorlik va konsalting firmalari, ko‘plab savdo uylari, auksionlar, tijoratchilik idoralari, reklama firmalari, savdo-sotiq va ularni nazorat qiluvchi davlat muassasalari tashkil etildi. Bozor munosabatlarini rivojlantirishda axborot infratuzilmasi alohida ahamiyatga ega. Shu boisdan iqtisodiy faoliyat uchun zarur bo‘lgan axborotlar, xabarlar va ma‘lumotlarni to‘plovchi, umumlashtiruvchi vositalar, firmalar vujudga keladi. O‘zbekiston rahbariyati so‘m-kuponlar asosida zarur tajriba orttirdi va haqiqiy milliy valyutani joriy qilish tadbirlarini ko‘rdi. 1994-yil 16-iyundagi “O‘zbekiston Respublikasining milliy valyutasing muomalaga kiritish to‘g‘risida”gi Prezident farmoni va Vazirlar Mahkamasining qaroriga binoan 1994-yil 1-iyuldan boshlab milliy valyuta –so‘m muomalaga kiritildi. 1 so‘m kursi 1000 so‘m-kuponga tenglashtirilgan holda joriy qilindi.

Mustaqillik yillarida mamlakatning eksport salohiyatini oshirish va import o‘rnini bosuvchi mahsulotlar ishlab chiqarishga alohida e‘tibor qaratildi. Natijada sanoat tarmoqlarida tarkibiy o‘zgarishlar amalga oshirildi, yangi ishlab chiqarish quvvatlari yaratildi va mahalliy mahsulotlarning xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligi oshirildi. Biroq ayrim davrlarda eksport tarkibida xomashyo mahsulotlarining yuqori ulushi saqlanib qolganligi iqtisodiyotning tashqi bozorlar kon’yunkturasiga bog‘liqligini kuchaytirdi.

Aholi bandligini ta‘minlash ham iqtisodiy rivojlanishning muhim masalalaridan biri bo‘lib qoldi. Yangi ish o‘rinlarini yaratish maqsadida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga katta e‘tibor berildi. Mazkur soha iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismiga aylanib, millionlab fuqarolarning daromad manbai bo‘ldi. Shunga qaramasdan, ayrim hududlarda ish o‘rinlarining yetishmasligi mehnat migratsiyasining kuchayishiga sabab bo‘ldi. [4;67-b]

Iqtisodiy taraqqiyot jarayonida ijtimoiy muammolar ham kuzatildi. Daromadlar tabaqalanishi, kambag‘allik darajasi va yoshlar bandligi masalalari davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Aholining turmush darajasini yaxshilash maqsadida ijtimoiy himoya dasturlari, uy-joy qurilishi loyihalari hamda ta‘lim va sog‘liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish bo‘yicha keng ko‘lamli chora-tadbirlar amalga oshirildi.

Bugungi kunda O‘zbekiston iqtisodiyoti yangi bosqichga qadam qo‘ymoqda. Raqamli texnologiyalarni joriy etish, innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash, xorijiy investitsiyalar hajmini oshirish va xalqaro iqtisodiy hamkorlikni kengaytirish orqali iqtisodiy o‘rshning sifat jihatdan yangi modelini shakllantirishga intilmoqda. Shu bilan birga, iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, korrupsiyaga qarshi kurashish, hududlar o‘rtasidagi rivojlanish tafovutlarini kamaytirish va ekologik muammolarni hal etish kelajakdagi taraqqiyotning muhim shartlaridan biri bo‘lib qolmoqda. Mustaqillik yillarida bank-moliya tizimini isloh qilish iqtisodiy taraqqiyotning muhim omillaridan biri bo‘ldi. Milliy bank tizimi shakllantirildi, tijorat

banklari faoliyati kengaytirildi va moliyaviy xizmatlar bozori rivojlantirildi. Pul-kredit siyosatini takomillashtirish orqali inflyatsiyani nazorat qilish va milliy valyuta barqarorligini ta'minlashga qaratilgan choralar ko'rildi. Biroq ayrim davrlarda inflyatsiya darajasining yuqoriligi aholi real daromadlariga salbiy ta'sir ko'rsatdi hamda iste'mol bozorida narxlar o'sishiga sabab bo'ldi.

Mamlakatda transport va logistika infratuzilmasini rivojlantirish ham iqtisodiy islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'ldi. Yangi avtomobil yo'llari, temir yo'l tarmoqlari va logistika markazlarining qurilishi hududlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlashga xizmat qildi. Ayniqsa, xalqaro transport koridorlarida O'zbekistonning ishtirokini kengaytirish tashqi savdo hajmining ortishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Shu bilan birga, ayrim chekka hududlarda transport infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi iqtisodiy faollikning o'sishini sekinlashtirib kelmoqda.

Mustaqillik davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va malakali kadrlar tayyorlashga katta e'tibor qaratildi. Zamonaviy kasb-hunar va oliy ta'lim muassasalari faoliyati kengaytirildi, xalqaro standartlarga mos mutaxassislar tayyorlash ishlari kuchaytirildi. Biroq mehnat bozori talablariga mos yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash masalasi hanuz dolzarb bo'lib qolmoqda. Ayrim sohalarda malakali kadrlar yetishmasligi iqtisodiy rivojlanish sur'atlariga ta'sir etuvchi omillardan biri hisoblanadi.

Energetika sohasi ham mustaqillik yillarida iqtisodiy rivojlanishning asosiy tayanchlaridan biri bo'ldi. Elektr energiyasi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish, neft va gaz sanoatini modernizatsiya qilish hamda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish bo'yicha qator loyihalar amalga oshirildi. Aholi sonining ortishi va iqtisodiyot tarmoqlarining kengayishi energiya resurslariga bo'lgan talabni oshirdi. Shu sababli energiya samaradorligini ta'minlash va muqobil energiya manbalaridan foydalanish masalalari muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Mamlakatning demografik salohiyati ham iqtisodiy rivojlanishga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Aholi sonining muntazam ortib borishi bir tomondan mehnat resurslari hajmini kengaytirgan bo'lsa, ikkinchi tomondan yangi ish o'rinlari yaratish, ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlariga bo'lgan talabning oshishiga sabab bo'ldi. Demografik o'sish iqtisodiyot uchun katta imkoniyatlar yaratishi bilan birga, davlatdan samarali ijtimoiy siyosat yuritishni ham talab etdi. [5;90-b]

Bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida narxlarni erkinlashtirish jarayoni ham murakkab kechdi. Davlat tomonidan tartibga solinadigan narxlar bosqichma-bosqich bozor mexanizmlariga moslashtirildi. Bu jarayon iqtisodiyotni erkinlashtirish uchun zarur bo'lgan bo'lsa-da, ayrim davrlarda iste'mol narxlarining keskin oshishiga va aholi xarid qobiliyatining pasayishiga olib keldi. Shu bois iqtisodiy islohotlar bilan bir qatorda aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish choralari ham amalga oshirildi. O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy tashkilotlar bilan hamkorligi ham iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri bo'ldi. Xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik doirasida infratuzilma, energetika, qishloq xo'jaligi va ijtimoiy sohalarda ko'plab loyihalar amalga oshirildi. Bu hamkorlik xorijiy tajribani o'rganish, zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish va investitsiyalar oqimini ko'paytirishga xizmat qildi.

Hududlarni kompleks rivojlantirish masalasi ham mustaqillik yillarida dolzarb ahamiyat kasb etdi. Mamlakatning barcha hududlarida sanoat zonalarini tashkil etish, yangi korxonalar qurish va infratuzilmani yaxshilash orqali iqtisodiy faollikni oshirishga harakat qilindi. Shunga qaramasdan, ayrim hududlar iqtisodiy rivojlanish darajasi bo'yicha yetakchi viloyatlardan ortda qolmoqda. Bu esa hududlararo tafovutlarni kamaytirishga qaratilgan siyosatni yanada takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Iqtisodiy taraqqiyot bilan bir qatorda ekologik barqarorlik masalasi ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish zamonaviy rivojlanishning ajralmas qismiga aylandi. Ayniqsa, iqlim o'zgarishi, suv tanqisligi va yer degradatsiyasi kabi muammolar iqtisodiyotning ayrim tarmoqlariga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli ekologik xavfsizlikni ta'minlash iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Umuman olganda, mustaqillik yillarida O'zbekiston iqtisodiyotida chuqur tarkibiy o'zgarishlar amalga oshirildi. Mamlakat iqtisodiyoti markazlashgan reja tizimidan bozor iqtisodiyoti tamoyillariga asoslangan modelga o'tdi. Bu jarayon ko'plab yutuqlar bilan birga turli ziddiyat va muammolarni ham yuzaga keltirdi. Ammo olib borilgan islohotlar iqtisodiy mustaqillikni mustahkamlash, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish va aholining farovonligini yuksaltirish uchun muhim zamin yaratdi. Kelgusida iqtisodiy modernizatsiya, innovatsion rivojlanish va inson kapitaliga investitsiyalarni ko'paytirish mamlakat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

Jahon iqtisodiyotida yuz berayotgan global inqirozlar va pandemiya kabi omillar ham O'zbekiston iqtisodiyotiga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatdi. Xususan, COVID-19 pandemiyasi davrida ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va tashqi savdo sohalarida qator qiyinchiliklar yuzaga keldi. Shunga qaramay, davlat tomonidan iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qabul qilingan dasturlar tadbirkorlik subyektlari faoliyatining davom etishi va aholi bandligini saqlashga yordam berdi.

Shuningdek, iqtisodiy rivojlanishning muhim shartlaridan biri sifatida korrupsiyaga qarshi kurash, davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish va qonun ustuvorligini ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shaffof va samarali boshqaruv tizimi investitsion jozibadorlikni oshirish, biznes muhitini yaxshilash hamda iqtisodiy o'sishni jadallashtirish uchun zarur omil hisoblanadi. Shu bois iqtisodiy islohotlarning muvaffaqiyati nafaqat moliyaviy va ishlab chiqarish ko'rsatkichlariga, balki boshqaruv sifati va institutsional rivojlanish darajasiga ham bevosita bog'liqdir. [6;12-13-b]

Xulosa. Mustaqillik yillarida O'zbekiston iqtisodiyoti murakkab va ziddiyatli rivojlanish yo'lini bosib o'tdi. Amalga oshirilgan islohotlar natijasida bozor iqtisodiyoti institutlari shakllandi, milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi uchun muhim asos yaratildi. Biroq, bandlik, hududiy tengsizlik, raqobat muhitini rivojlantirish va ekologik muammolar kabi masalalar hana dolzarbligicha qolmoqda. Kelgusida iqtisodiy islohotlarni izchil davom ettirish

va innovatsion rivojlanishga e‘tibor qaratish mamlakatning barqaror taraqqiyotini ta‘minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. O‘zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. Toshkent: O‘zbekiston, 1996.
2. Karimov I.A. O‘zbekiston bozor munosabatlariga o‘tishning o‘ziga xos yo‘li. Toshkent: O‘zbekiston, 1993.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. Statistik to‘plamlar, 2024.
4. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Rasmiy ma‘lumotlar va hisobotlar.
5. Abdullayev Yo. va boshqalar. O‘zbekiston iqtisodiyoti. Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021.
6. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Toshkent, 2024.